

Plenum

Onsdag 21.5.2025 kl. 14.00—17.17

7. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder

Regeringens proposition RP 48/2025 rd

Remissdebatt

Talman Jussi Halla-aho: Ärende 7 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till lagutskottet.

För debatten reserveras i detta skede högst 30 minuter. Om vi inte inom denna tid hinner gå igenom talarlistan avbryts behandlingen av ärendet och fortsätter efter de övriga ärendena på dagordningen. — Minister Meri, varsågod.

Debatt

15.42 **Oikeusministeri Leena Meri** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annettua lakia — eli tämän nimistä lakia. Sen taustalla on siis se, että julkisuudessa syksyllä 23 oli tapaus, jossa murhasta kuolemanrangaistukseen tuomittu irakilaismies oleskeli Suomessa. Media selvitti tämän, ja tästä tuli julkista keskustelua. Tämän esityksen muutoksen tavoitteena on laajentaa tämän nykyisen lain soveltamisalaa ja selventää viranomaisten toimivaltaa ja poistaa lainsäädännön aukkoja juuri tällaisten tapausten varalta, ettei käy niin, ettei voida mitään tehdä ja toimia, vaikka kaikki tietävät, että tällainen tapaus ja tilanne Suomessa on.

Nykysääntely voi johtaa siihen, että kuolemanrangaistukseen tuomittu Suomen kansalainen tai Suomessa kotipaikkansa omaava henkilö, joka pakoilee rangaistuksen täytäntöönpanoa, välttyy kokonaan rangaistukselta, vaikka kyseessä olisi vakava Suomessakin rangaistavaksi säädetty teko, kuten esimerkiksi murha. Jokainen ymmärtää, että jos on henkilö, joka on tuomittu murhasta, ja sitten hän on Suomessa ja käykin niin, että hän on saanut kotimaassa sitten kuolemanrangaistuksen, joka sen lain puitteissa on täysin mahdollista, niin me emme voi sinne tietenkään sitten palauttaa pyynnöstäkään, kun siellä on kuolemanrangaistusuhka, näistä kansainvälisistä sopimuksista ja perustuslaista johtuen, ja siten hän tämä henkilö ei saisi lainkaan tuota rangaistusta. Tällä muutoksella annettaisiin Suomen viranomaisille toimivalta muuntaa vieraassa valtiossa Suomen kansalaiselle tai Suomessa kotipaikkansa omaavalle henkilölle tuo määrätty kuolemanrangaistus Suomessa täytäntöön pantavaksi vapauteen kohdistuvaksi seuraamukseksi.

Tosiaan tavoitteena on mahdollistaa tehokas rikosvastuun toteutuminen myös sellaisissa tilanteissa, joissa Suomen kansalaiselle tai henkilölle, jonka kotipaikka on täällä, on tosiaan vieraassa valtiossa määrätty kuolemanrangaistus, eikä sitä voida tietysti panna täällä täytäntöön eikä palauttaa henkilöä minnekään.

Punkt i protokollet PR 54/2025 rd

Lausuntokierroksella useat lausunnonantajat pitivät hallituksen esityksen tavoitteita rikosvastuun toteuttamiseksi ja kuolemanrangaistuksen muuntamismahdollisuuden säätämiseksi tarkoituksenmukaisina ja kannatettavina. Tietysti todettiin se, että varmasti jäävät hyvin vähäisiksi nämä soveltamismahdollisuudet, mutta haluttiin kuitenkin poistaa tämä aukko lainsäädännöstä.

Tällä ei juurikaan ole arvioitavissa taloudellisia vaikutuksia näiden tapausten harvinaisen määrän vuoksi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

15.45 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Tänään käsiteltävä hallituksen esitys liittyy kansainväliseen yhteistyöhön rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa. Tämä esitys on tarpeellinen ja ajankohtainen erityisesti turvallisuuden ja oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. Sen keskiössä on mahdollistaa muissa maissa rikoksiin syyllistyneille suomalaisille oikeus. Jatkossa jos suomalainen tai Suomessa pysyvästi asuva henkilö saa vieraassa valtiossa kuolemanrangaistuksen, se voidaan muuntaa Suomessa täytäntöön pantavaksi vapauteen kohdistuvaksi seuraamukseksi. Näin toimien emme joudu tilanteeseen, jossa henkilö voisi kokonaan välttää rikosvastuun vakavasta teosta, joka olisi rangaistava myös Suomen lain mukaan.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys vahvistaa kansallista ja kansainvälistä turvallisuutta. Se mahdollistaa sen, että rikolliset eivät voi käyttää Suomea turvasatamana välttääkseen seuraamuksia teoistaan. Samalla pidämme kiinni oikeusvaltion periaatteista sekä perus- ja ihmisoikeuksista. Kuolemanrangaistusta ei panna täytäntöön, vaan seuraamus muunnetaan Suomen oikeusjärjestelmän mukaiseksi. Lakimuutoksella lisätään viranomaisten toimivaltaa ja selkeytetään prosesseja. On tärkeää, että tällaisissa harvinaisissakin tilanteissa viranomaisilla on selkeät valtuudet ja välineet toimia tehokkaasti.

Arvoisa puhemies! Turvallisuus ei tunne rajoja. Siksi tarvitsemme toimivaa kansainvälistä yhteistyötä myös rikosoikeudellisissa asioissa. Tämä lakimuutos edistää rikosvastuun toteutumista tilanteissa, joissa muuten saattaisi syntyä oikeudellinen katvealue. Juuri tällaisia yhteiskunnan luottamusta vahvistavia toimia tarvitaan nyt. Suomi toimii johdonmukaisesti oikeudenmukaisuuden, ihmisoikeuksien ja turvallisuuden puolesta, ja tämä lakiuudistus on osa sitä työtä. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

15.48 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys käsittelee kansainvälistä yhteistoimintaa eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanosta annettuun lakiin. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi seuraamusta siten, että Suomen viranomaisilla olisi toimivalta muuntaa vieraassa valtiossa määrätty kuolemanrangaistus Suomessa täytäntöön pantavaksi vapauteen kohdistuvaksi seuraamukseksi. Esimerkkinä olisi tilanne, jossa Suomen kansalaiselle tai henkilölle, jonka kotipaikka on Suomessa, on määrätty vieraassa valtiossa kuolemanrangaistus eikä nyt voimassa olevan sääntelyn perusteella tuomiota voitaisi muuntaa vapauteen kohdistuvaksi seuraamukseksi Suomessa. Tämän muutoksen tavoitteena on laajentaa lain soveltamisalaa ja selvittää viranomaisten toimivaltaa.

Punkt i protokollet PR 54/2025 rd

Arvoisa puhemies! Vapauden menetys on seuraamus, jonka edellytysten on täyttyvä ennen täytäntöönpanoa. Tuomitun on siis oltava Suomen kansalainen, tai hänellä on oltava kotipaikka Suomessa, mutta hänen on myös suostuttava seuraamuksen täytäntöönpanoon Suomessa. Ilman suostumustakin voidaan seuraamus panna täytäntöön, mikäli tuomittu Suomeen pakenemalla tai muuten Suomessa karttaa seuraamuksen täytäntöönpanoa tai sen jatkamista. Seuraamukseen tai siitä johtuvaan lainvoimaiseen hallinnolliseen päätökseen sisältyy määräys karkottamisesta tai muusta toimenpiteestä, jonka seurauksena tuomitun ei vankilasta vapautumisensa jälkeen sallita jäävän sen valtion alueelle, jossa seuraamus on määrätty. Vieraassa valtiossa määrättyä seuraamusta ei kuitenkaan panna Suomessa täytäntöön, jos syyte siitä rikoksesta, josta seuraamus on määrätty, tai menettämis-seuraamuksen osalta erikseen ajettu kanne on täällä vireillä tai asia on lainvoimaisella tuomiolla ratkaistu taikka jos valtakunnansyyttäjä on määrännyt syytteen nostettavaksi tuosta rikoksesta. Vieraassa valtiossa määrätyn seuraamuksen täytäntöönpanosta päättää oikeusministeriö, ja oikeusministeriö voi pyytää vieraalta valtiolta, että siellä määrätty seuraamus saadaan panna Suomessa täytäntöön.

Arvoisa puhemies! Rikosvastuun tehokkaan ja oikeudenmukaisen toteutumisen kannalta voidaan pitää tarkoituksenmukaisena lainsäädännön muuttamista niin, että se mahdollistaisi myös toisessa valtiossa määrätyn kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanon siirtämisen ja muuntamisen Suomen lainsäädännön mukaan täytäntöön pantavaksi vapauteen kohdistuvaksi seuraamukseksi. Nykysääntely voisi harvinaisissa tapauksissa johtaa siihen, että kuolemanrangaistukseen tuomittu Suomen kansalainen tai Suomessa kotipaikan omaava henkilö, joka pakoilee rangaistuksen täytäntöönpanoa, välttyy kokonaan rangaistukselta, vaikka kyse olisi Suomenkin mittapuun mukaan vakavasta teosta, kuten murhasta, koska toisessa valtiossa määrättyä kuolemanrangaistusta ei voida muuntaa Suomen lainsäädännön mukaiseksi seuraamukseksi eikä henkilöä palauttaa tuomiovaltioon.

Uuden lainsäädännön piiriin tulevia tapauksia on hyvin vähän, ja ne ovat harvinaisia. Lainsäädännön muutoksella arvioidaan olevan hyvin vähän taloudellista vaikutusta, jos ollenkaan, tapausten harvinaisuuden vuoksi. Tällä muutoksella edistettäisiin rikosvastuun yhdenmukaista toteutumista yhteiskunnassa.

Kiitän oikeusministeriämme asian esittelystä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eerola, olkaa hyvä.

15.52 Juho Eerola ps: Arvoisa herra puhemies! Tänään tosiaan käsiteltävänä oleva hallituksen esitys 48/2025 on oikeusvaltion ja yleisen oikeustajun kannalta merkittävä parannus. Tämä esitys mahdollistaa sen, että jatkossa Suomessa voidaan panna täytäntöön toisessa maassa annettu kuolemanrangaistus, ei tietenkään teloittamalla vaan muuntamalla se Suomen lakien mukaiseksi vankeusrangaistukseksi.

No, ministeri tuossa edellä lain esitteli ja kertoi myöskin sen, milloin viimeistään tämän lakimuutoksen tarve tuli ilmeiseksi kaikille, eli vuonna 2023 paljastui järkyttävä tapaus, jossa tällainen irakilainen murhamies oli saanut turvapaikan Suomesta. Sitten myöhemmin selvisi, että hän oli tosiaan murhannut norjalaisen vaimonsa ja saanut tuomiokseen kuolemanrangaistuksen Irakin kurdiosissa. Koska häntä ei voitu palauttaa tämän kuolemanrangaistuksen uhkan vuoksi sinne Irakiin, Kurdistaniin, niin hän jäi käytännössä vapaaksi tänne Suomen kansalaisten iloksi kaduille pörräämään.

Punkt i protokollet PR 54/2025 rd

No, näinhän ei oikeusvaltiossa tietenkään voi olla. Tämä ei ole reilua tämän uhrin omaisille eikä turvallista meille tavallisille suomalaisille, ja ennen kaikkea tämä murentaa kansalaisten luottamusta tähän meidän järjestelmään.

Nyt hallitus paikkaa tämän vakavan oikeudellisen aukon. Jatkossa tällainen henkilö ei siis voi piiloutua Suomen oikeusjärjestelmän taakse vaan joutuu täällä vastuuseen, tosin ihmisoikeuksia kunnioittavalla tavalla. Tämä ei, kuten on päivänselvää, tarkoita kuolemanrangaistuksen hyväksymistä, vaan päinvastoin tämä on tämmöinen ihmisoikeusmyönteinen tapa varmistaa, että nämä vakaviin rikoksiin syyllistyneet eivät jää rankaisematta. Suomessa rangaistukseksi tulee vapauden menetys, ja samalla taataan perustuslain ja kansainvälisten sopimusten mukainen oikeusturva.

Arvoisa puhemies! Kansainvälisen oikeuden ja perustuslain rajapinnassa liikutaan, mutta tässä esityksessä on onnistuttu tasapainottamaan oikeusvaltion, turvallisuuden ja ihmisoikeuksien näkökulmat mielestäni erinomaisesti. Ehkä tärkeimpänä tämä on esimerkki siitä, miten julkiseen huoleen ja kansalaisten oikeudentajuun voidaan vastata konkreettisella ja oikeudenmukaisella lainsäädännöllä, ja tästä ministeriä kiitän.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

15.55 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Äsken käsiteltiin rikoslain 11 luvun muuttamista, siis edellä, ja nyt käsitellään rikosoikeudellista seuraamusta Suomessa rikoksesta, joka on tehty ulkomailla. Siis jos ihminen on yrittänyt pakoilla rikostaan ja tullut vaikka Suomeen, niin hän on siitä rikoksesta rikosvastuullinen.

Näiden perusteellakin kiitän ministeri Merta. Hän on hyvin perusteellista työtä tehnyt näiden esitysten eteen, ja suuri kiitos siitä. Se on vähintä, mitä voi sanoa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja ministeri Meri, neljä minuuttia, olkaa hyvä.

15.56 Oikeusministeri Leena Meri: Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos näistä puheenvuoroista. Tämä on osoitus siitä, että tässä hallituksessa reagoidaan myös asioihin, mitkä eivät ole hallitusohjelmassa, ja meidän ministerit paneutuvat näihin asioihin.

Tämä tilanne tuli tosiaan silloin syksyllä 23 esille. Itse kävin osaston kanssa keskustelut siitä, että eihän näin voi olla, että Suomi voi olla turvasatama niin, että henkilö voi vaikka asua täällä loppuikänsä, oli se kuka tahansa henkilö, vaikka hän on tuomittu kuolemanrangaistukseen murhasta, pohjoismaalaisen murhasta. Sitten jäin miettimään näitä vastaavia tapauksia, että eihän tämä tällä tavalla voi olla, ihmiset olivat aivan pöyristyneitä.

Meillähan on tällä hetkellä laissa mahdollisuus toteuttaa tiettyjä seuraamuksia ja panna niitä täällä täytäntöön, muun muassa vapausrangaistus, mutta en tiedä, onko tämmöistä tullut sitten ennen vastaan, niin ettei ole tullut mietityksi. Kun katsottiin sitten lainvalmistelussa, niin muun muassa Ruotsissa ja Norjassa ja Tanskassa ei ole tätä mahdollisuutta. Voipa olla, että kun me yleensä aina sanotaan, että otetaan Ruotsista mallia, niin jospa Ruotsi ottaisi nyt tällä kertaa meistä mallia, koska meidän pitää pitää huoli siitä, että me emme jää turvasatamaksi. Tämmöinenhan voi olla myös vetovoimatekijä, jos huomataan, että tänne voivat jäädä sitten henkilöt oleskelemaan. Eihän silloin voi ottaa edes poliisikaan kiinni eikä muuta.

Kiitos nyt teille, edustajat Rintamäki ja Elomaa ja sitten Eerola, ja siellä, oliko, Hänninenkin puhui. [Juha Hänninen: Kyllä se taisi puhua!] — Juu. — Kiitos oikein paljon. Vaik-

Punkt i protokollet PR 54/2025 rd

ka nämä ovat pieniä, ne ovat äärimmäisen tärkeitä, koska sitten kun näitä tarvitaan, niin ai että me ollaan tyytyväisiä, että meillä on se pienen pieni työkalu, joka nyt ei herättänyt tässä suuren median hurmosta mutta joka löytyy sieltä. Tämä hallitus kyllä huomaa aika tarkalla kammalla kaiken, ja tuodaan, mikä ehditään. — Kiitos.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till lagutskottet.